

MALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO OKOSNICA GOSPODARSTVA

Lukačević, Nika

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:384278>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-12**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (*smjer poduzetništvo*)

Nika Lukačević

**MALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO OKOSNICA
GOSPODARSTVA**

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij (*smjer poduzetništvo*)

Nika Lukačević

Mala i srednja poduzeća kao okosnica gospodarstva

Završni rad

Kolegij: poduzetništvo

JMBAG: 0012290949

e-mail: nlukacevic@efos.hr

Mentor: izv.prof.dr.sc Aleksandar Erceg

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study (Entrepreneurship)

Nika Lukačević

**SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES AS THE
BACKBONE OF THE ECONOMY**

Final paper

Osijek, 2022.

**IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA**

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: NIKA LUKAČEVIĆ
JMBAG: 0010229049
OIB: 84944176833
e-mail za kontakt: nika.lukacevic2001@gmail.com
Naziv studija: PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ- PODUZETNIŠTVO
Naslov rada: HALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO OKOSNICA GOSPODARSTVA
Mentor/mentorica rada: IZV. PROF. DR. SC. ALEKSANDAR ERCEG

U Osijeku, RUJAN, _____ 2022. godine

Potpis Nika Lukačević

Mala i srednja poduzeća kao okosnica gospodarstva

SAŽETAK

U prošlosti velike korporacije su bile dominantan oblik poslovanja, no s godinama sektor malih i srednjih poduzeća postaje sve bitniji za gospodarstvo te će analiza ovoga sektora biti predmet ovoga završnog rada. Malim i srednjim poduzećima nužno je da budu konkurentna i inovativna, te pružati svoj poticaj rastu gospodarstva kao glavni generator poslovanja kako u Europi, gdje 98,9% od svi poduzeća spadaju u sektor malih i srednjih, pa tako i u Hrvatskoj. Mala i srednja poduzeća osiguravaju veliki broj radnih mjesta te ostvaruju velike prihode zbog čega su ključna za funkcioniranje gospodarstva svake zemlje. Koji su kriteriji i karakteristike malih i srednjih poduzeća, njihov opseg, način financiranja te općenito funkcioniranje poslovanja takvih poduzeća pitanja su na koje ovaj rad daje odgovor. Kroz rad se prikazuju razni pokazatelji koji oslikavaju mala i srednja poduzeća kao najvažniji dio gospodarstva Republike Hrvatske.

Ključne riječi: mala i srednja poduzeća, gospodarstvo, prihodi

Small and medium sized enterprises as the backbone of the economy

ABSTRACT

In the past, large corporations were the dominant form of business, but over the years, the sector of small and medium-sized enterprises has become increasingly important for the economy. The analysis of this sector will be the subject of this final paper. It is necessary for small and medium-sized enterprises to be competitive and innovative, and to provide their impetus to the growth of the economy as the main generator of business both Europe, where 98.9% of all enterprises belong to the small and medium sector, and in Croatia as well. Small and medium-sized enterprises provide a large number of jobs and generate large revenues, which is why they are essential for the functioning of the economy of any country. What are the criteria and characteristics of small and medium-sized enterprises, their scope, the way of financing and the general functioning of the operations of such enterprises are the questions to which this paper provides answers. The paper presents various indicators that depict small and medium-sized enterprises as the most important part of the economy of the Republic of Croatia.

Key words: small and medium-sized enterprises, economy, revenue

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA RADA	2
3. TEORIJSKA PODLOGA RADA	3
3.1. Pojmovno određenje poduzetništva, poduzeća i poduzetnika	3
3.2. Razvoj poduzetništva kroz povijest	4
3.3. Podjela poduzeća prema veličini	5
3.3.1. Podjela poduzeća prema veličini u EU	5
3.3.2. Podjela poduzeća prema veličini u Republici Hrvatskoj	6
3.4. Specifičnost malih i srednjih poduzeća	7
4. MALA I SREDNJA PODUZEĆA	9
4.1. Prednosti malih i srednjih poduzeća	9
4.2. Nedostatci malih i srednjih poduzeća	10
5. ANALIZA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EU.....	12
5.1. Analiza mali i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19.....	12
5.1.1. Broj malih i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19.....	12
5.1.2. Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima prije pandemije Covida-19	13
5.1.3. Prihodi od malih i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19.....	14
5.2. Analiza malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19	15
5.2.1. Broj malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19	15
5.2.2. Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima u pandemiji Covida-19.....	16
5.2.3. Prihodi od malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19	17
5.3. Utjecaj pandemije Covida-19 na poslovanje malim i srednjih poduzeća.....	17
5.4. Inovacije u malim i srednjim poduzećima	19
5.5. Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj	21
6. ZAKLJUČAK.....	24
LITERATURA.....	25
POPIS SLIKA	28
POPIS TABLICA.....	29
POPIS GRAFOVA	30

1. UVOD

U današnjem svijetu važan i veliki dio gospodarstva čine mala i srednja poduzeća (MSP). Od svih gospodarskih subjekata, ovaj tip poduzeća čini visokih 99,7% u Republici Hrvatskoj. Samo ta činjenica je dovoljno da se donese zaključak kako su mala i srednja poduzeća od iznimne važnosti za rast i razvoj Hrvatskog gospodarstva. Mala i srednja poduzeća razvijaju privatno vlasništvo, povećavaju broj zaposlenih, znatno pridonose povišenju uvoza i izvoza proizvoda, te samim time imaju direktan utjecaj na BDP i prihode RH. Također su glavni pokretači inovacija, te prilagodljivosti i konkurentnosti na teritoriju Hrvatske pa tako i u svijetu. Stoga će se u ovom završnom radu objasniti razvitak, podjela i poslovanjem ovih pokretača gospodarstva.

Cilj ovoga rada je dokazati da su mala i srednja poduzeća okosnica gospodarstva i samim time ukazati na njihovu važnost za hrvatsko gospodarstvo.

2. METODOLOGIJA RADA

Ovaj dio rada referira se na tehnički aspekt koji se odnosi na čin promatranja, prikupljanja, mjerenja i sređivanja podataka i informacija te teorijsku podlogu rada. Razjašnjeno je kako će rad izgledati u nastavku.

Rad je podijeljen u pet dijelova. U prvom poglavlju, tj. uvodu kratko se obrađuje tematika rada. . U drugom poglavlju koji nosi naslov metodologija rada, predstavlja se sadržaj i struktura rada te koji je to predmet istraživanja ovog završnog rada. Teorijska podloga predstavljena je u trećem poglavlju gdje se kroz četiri podnaslova pojmovno određuje poduzetnik, poduzetništvo i poduzeće, njihov razvoj kroz prošlost, kako se poduzeća razvrstavaju po veličini te na kraju koje su to specifičnosti malih i srednjih poduzeća. Četvrto poglavlje odnosi se na opširnije objašnjavanje malih i srednjih poduzeća. Također, ističu se prednosti i nedostaci u poslovanju malih i srednjih poduzeća. U petom poglavlju proučava se doprinos malih i srednjih poduzeća rastu i razvoju gospodarstva kroz broj zaposlenih, kakve prihode donose i koliko ih brojčano ima te kako su se te brojke promijenila s obzirom na pandemiju Covida-19. U petom poglavlju također se proučava jesu li MSP-ovi inovativni, te se također pokrivaju načini na koji se oni financiraju. Na samome kraju, u zaključku kao šestom poglavlju, pokrivaju se najvažnije stavke koje su prikazane i objašnjene u radu.

Kroz ovaj rad najviše su korištene metode deskripcije, odnosno opisivanja. Ta metoda najzastupljenija je u drugom i četvrtom poglavlju gdje se opisuje poduzetništvo općenito i njegov razvoj te mala i srednja poduzeća. Nadalje metode analize i sinteze su bile od ključne važnosti za donošenje nekih zaključaka. S obzirom da se u radu uspoređuju podatci iz različitih godina, znatnu ulogu zauzela je i komparativna metoda istraživanja koja je iskorištena za uspoređivanje tog segmenta rada.

3. TEORIJSKA PODLOGA RADA

U teorijskom dijelu ovoga rada objašnjava se što je to poduzetnik, poduzeće i poduzetništvo, kako je tako njihov razvoj tijekom povijesti. Također se objašnjava kategorizacija poduzeća po veličini i kakva je to specifičnost malih i srednjih poduzeća.

3.1. Pojmovno određenje poduzetništva, poduzeća i poduzetnika

U današnjem svijetu sve je već broj poduzetnika i njihovih pripadajućih poduzeća, odnosno poslovnih pothvata. Pojmovno određenje ova tri pojma nije ni malo jednostavno zbog toga što postoji veliki broj definicija i karakteristika koje svaka od njih obuhvaća. Također ne postoji jedinstveno prihvaćena definicija koja jasno pojmovno određuje poduzetnika i poduzetništvo.

Definiranje pojma poduzetnik je vrlo teško zato što postoje razne karakteristike i elementi koji se moraju uzeti u obzir kako bi se ovaj pojam točno odredio. Neke od baznih i potrebnih karakteristika koje svaki poduzetnik mora imati su inovativnost, spremnost na preuzimanje rizika, sposobnost, prepoznavanje prilika, marljivost i dr. Uz sve navedene karakteristike poduzetnik ima i puno odgovornosti i zadaća, uzimajući to obzir poduzetnik se može definirati kao „Poduzetnik je osoba koja posluje na vlastiti rizik, raspolaže sredstvima potrebnim za određenu gospodarsku djelatnost i samostalno donosi odluke koje se odnose na tu djelatnost, organizira i kombinira proizvodne činitelje, koordinira njihovo djelovanje, nadzire, rukovodi i upravlja cjelokupnim radom i poslovanjem.“ (Škrtić, 2006.). Dok je s druge strane Europski sud (čl. 107. st. 1., UFEU) definirao poduzetnike kao subjekte koji obavljaju gospodarsku djelatnost, bez obzira na njihov pravni status i način na koji se financiraju. Postoji veliki broj definicija poduzetništva, zbog same činjenice da je ono kao takvo staro kao i samo ljudsko društvo, no općenito, poduzetništvo je od strane Ronstadta (1988.) definirano kao dinamičan proces stvaranja uvećane vrijednosti. Spomenuta vrijednost stvara se od strane pojedinca tj. poduzetnika koji preuzima najveći rizik u vidu kapitala, karijere i vremena. Oni na sebe preuzimaju rizik i kreiraju proizvode i usluge s nadom da će od njih ostvariti zaradu, odnosno dobit.

Svi poduzetnici žele napraviti uspješno poduzeće od kojega će zarađivati. Poduzeće je gospodarska, tehnička i društvena cjelina koja se bavi proizvodnjom određenih proizvoda i/ili

pružanjem usluga na tržištu, upotrebljavajući potrebne resurse i snoseći određeni poslovni rizik, radi ostvarivanja dobiti, maksimalizacije bogatstva poduzetnika i drugih predviđenih ciljeva.

3.2. Razvoj poduzetništva kroz povijest

Budući da je poduzetništvo izraz koji predstavlja vrlo složenu cjelinu. Kako bi se on kako takav u potpunosti shvatio, nužno je analizirati ga kroz povijest tj. od samoga početka. Ovu tvrdnju podupire i činjenica da se poduzetništvo kreće jasno definirati tek u 18. stoljeću kada su poduzetništvo kao pojam počeli definirati ekonomisti poput Adam Smitha i John Stuart Milla, a pojavilo se puno prije toga.

Prema Škrtić i Mikić (2011) utjecaj na razvoj ekonomije imale su ponajviše razne ekonomske škole poput engleske, francuske, američke, neoklasične i njemačke. Smatra se da su izniman doprinos poduzetničkom razvoju donijeli: Richard Cantillon koji je prvi iskoristio pojam poduzetnika, Nicolas Baudeau istaknuo je da je rizik jedna od primarnih osobina poduzetnika, te Jean Baptiste Say koji je smatrao da je poduzetnik jedan od ključnih pokretača razvoja i promjena u ekonomiji.

Pojmovi poduzetnik i poduzetništvo pojavljuju se prvi puta unutar 11. i 13. stoljeća, no ipak ističe se da poduzetništvo datira od onda kada su se plemena međusobno razmjenjivala hranom i resursima. U srednjem vijeku (V-XV st.) poduzetnikom se smatrala ona osoba koja je bila zaslužna za izgradnju arhitektonskih dijela kao što su dvorci, utvrde, crkve, javne zgrade itd., te osobe koje su bile zaslužne za izvedbu bilo kakvih projekata. „Tijekom srednjeg vijeka, izraz poduzetnik rabio se kako bi opisao i izvođača i osobu koja je upravljala velikim proizvodnim projektima. U velikim proizvodnim projektima pojedinac nije preuzimao rizik, nego je samo upravljao projektom pomoću raspoloživih resursa obično omogućenih od političkih autoriteta zemlje“ (Buble, Buble, 2014.)

Pred kraj 14. stoljeća pojavili su se prvi koncepti obiteljskih poduzeća. Formirala su se trajnija trgovačka udruženja koja su imala osnovu u obiteljskoj tradiciji. Buble i Buble (2014) ističu da se u 15. stoljeću počinje razdvajati privatna od poslovne imovine te razdvajanje gospodarske aktivnosti, a taj se koncept može povezati s današnjim trgovačkim društvima. S time su ustvari nastala prva prava poduzeća kakva i danas nalazimo, a sve je krenulo kada su obiteljska poduzeća počela biti samostalnija. Do pojave i razvoja obrtničkih djelatnosti dolazi u 17. stoljeću, a taj razvoj potakao je daljnji razvoj poduzetništva.

S industrijskom revolucijom tj. u drugoj polovici 18 st., te s početkom masovne proizvodnje i razvoja velikih korporacija, uloga poduzetništva kreće biti pasivna. Međutim, kako se industrijska revolucija razvijala tako je i poduzetništvo dobilo svoju veliku važnost koju ima i danas.

„U drugoj polovici 20. stoljeća došlo je do novog poticaja u razvoju poduzetništva u čemu je važnu ulogu imao bivši američki predsjednik Jimmy Carter. 1980. godine Carter je sazvaio konferenciju u Bijeloj kući. Na toj konferenciji bilo je prisutno 1683 delegata iz svih 50 država SAD-a od kojih su većina bili mali poduzetnici. Sve je to dovelo do toga da se poduzetništvo počelo tretirati kao jedan od četiri glavna stupa društva slobodnog poduzetništva. Ti su stupovi: zemlja, rad, kapital i poduzetništvo. Krajem 20. stoljeća došlo je do ubrzanog razvoja poduzetništva koje je potaknuto ne samo razvojem novih tehnologija već i brojnim drugim promjenama koje karakteriziraju ekonomiju znanja i kreativnu ekonomiju“ (Buble, Buble 2014.)

Sve prethodno navedeno dovelo je do poduzetništva kakvo danas postoji.

3.3. Podjela poduzeća prema veličini

Republika Hrvatska i Europska unija dijela poduzeća na mikro, mala srednja i velika poduzeća no, kriteriji određivanja te veličine se razlikuju. Razlikuju se isključivo po činjenici da je iznos ukupne aktive i godišnjeg prometa kod određivanja veličine poduzeća u EU veći nego onaj u Republici Hrvatskoj. Bitno je znati razlike jer Europska unija prilikom dijeljenja potpori poduzeća određuje prema svojim kriterijima. „Samoprocjena poduzeća bit će nužna u pripremnim radnjama za prijavu na natječaje, budući da će se u kriterijima natječaja za prijavu projekata definirati i pravila za prihvatljivost prijavitelja te će jedan od kriterija biti i usklađenost s odredbama Europske komisije o državnim potporama.“ (HGK, 2013.)

3.3.1. Podjela poduzeća prema veličini u EU

Europska komisija, u suradnji s državama članicama, stručnjacima iz EU i raznim poslovnim organizacijama definirala je kriterije za utvrđivanje veličine poduzeća i tako ih podijelila na mikro, mala i srednja poduzeća (MSP). Ta podjela je napravljena kako bi se lakše određivala podobnost neke tvrtke za dobivanje EU i ostalih vrsta nacionalnih financijskih potpora. Prijedlog komisije ja

predložen 6. svibnja 2003. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2005. godine. (Europska komisija, 2015.)

Europska komisija (2003.) je odlučila sljedeće: kriteriji prema kojima se određuje veličina poduzeća su broj zaposlenih, dugotrajna imovina/aktiva ili godišnji promet. Pri definiranju veličine poduzeća jedina brojka koja se sigurno mora uzimati je broj zaposlenih, uz nju, uzima se još jedan od ostala dva kriterija tj. kategorije. Što se tiče kategorije ukupna aktiva/dugotrajna imovina, ukupna aktiva uzima se u obzir ako su poduzetnici obveznici poreza na dobit, dok se dugotrajna imovina gleda ako su poduzetnici obveznici poreza na dohodak. U dole prikazanoj tablici, navedene su točne brojke koje se uzimaju pri definiranju srednjih, malih i mikro poduzeća.

Tablica 1. Kriterij za određivanje malih i srednjih poduzeća u EU

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenih	Godišnji promet	Aktiva/dugotrajna imovina
Srednja	< 250	≤ 50 milijuna EUR	≤ 43 milijuna EUR
Mala	< 50	≤ 10 milijuna EUR	≤ 10 milijuna EUR
Mikro	< 10	≤ 2 milijuna EUR	≤ 2 milijuna EUR

Izvor: Izrada autora prema HGK, 2013 g.

Navedeni podatci primjenjuju se samo za kompanije koje nisu dio neke veće grupe tj. samo za one koje su individualne. Po već navedenoj definiciji poduzeća srednja, mala i mikro poduzeća mogu biti u vlasništvu pravne ili fizičke osobe.

3.3.2. Podjela poduzeća prema veličini u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj odredba veličine poduzeća donesena je u Zakonu o računovodstvu.

„Poduzetnici u smislu ovog zakona razvrstavaju se na mikro, male, srednje i velike ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:

- Iznos ukupne aktive
- Iznos prihoda
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine“ (Zakon o računovodstvu, NN 120/16, 116/18)

U tablici 2. prikazani su dani kriteriji za veličine mikro, malih i srednjih poduzeća. Tako se mikro, mali i srednji poduzetnici smatraju istima ako ne prelaze granične kriterije u dva od tri uvjeta prikazanih u tablici.

Tablica 2. Kriterij za određivanje malih i srednjih poduzeća u RH

	Ukupna aktiva	Prihodi	Broj zaposlenih
Srednja	≤ 150 milijuna kn	≤ 300 milijuna kn	< 250
Mala	≤ 30 milijuna kn	≤ 60 milijuna kn	< 50
Mirko	≤ 2.6 milijuna kn	≤ 5,2 milijuna kn	< 10

Izvor: Izrada autora prema Zakon o računovodstvu (NN 120/16, 116/18)

3.4. Specifičnost malih i srednjih poduzeća

Poznato je da poduzeća imaju obvezu predavanja financijskih izvještaja koji se primarno sastavljaju unutar poduzeća, daju se na javnu objavu te se njihova točnost provjerava od strane eksternog revizora. Naravno, pravno je uređeno što točno računovodstvo poduzeća treba napraviti kako bi financijsko izvještavanje bilo uredno i prihvatljivo. Zakon o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20,47/20) temelj je financijskog izvještavanja i određuje računovodstvo poduzetnika kao i sadržaj godišnjeg financijskog i računovodstvenog izvješća. Također uređuje razvrstavanje poduzetnika, poduzetničkih isprava i poslovnih knjiga te primjenu standarda financijskog izvještavanja. Cilj svih tih zakonskih odredbi je da financijski izvještaji pružaju jasnu sliku o financijskom položaju, financijskog uspješnosti i novčanim tokovima poduzeća. Takvi se izvještaj. Zakonom o reviziji (NN 127/17) je uređena ta provjera kao i svi postupci koji se u tom procesu moraju obavljati. Revizijom se sprječavaju pogreške, prijevare i “namještanja” brojeva u financijskim izvještajima, poznatije pod terminom “kreativno računovodstvo”. Revizijom se utvrđuje je li poduzeće ispoštovalo zakonske regulative, računovodstvene i revizijske standarde. Budući da je opseg poslovanja malih i srednjih poduzeća manji od onog koji ostvaruju velika poduzeća, tako je nadzor takvih poduzeća jednostavniji, odnosno iziskuje manje vremena i snose se manji troškovi i za svaku poslovnu godinu predaju Financijskoj agenciji koja ih javno objavljuje

na internetskim stranicama na lako pretraživ način. Budući da je opseg poslovanja manjih i većih poduzeća različit tako je i njihova obveza predaje financijskih izvještaja različita. Primjerice, mala i srednja poduzeća imaju za obvezu do 31. ožujka predati bilancu i račun dobiti i gubitka, bilješke uz financijske izvještaje te opcionalno izvješće o sveobuhvatnoj dobiti, samo ako su vrijednosni papiri uvršteni na tržište ili su u fazi pripreme. Neki srednji poduzetnici moraju predati još i izvještaj o promjeni kapitala i izvještaj o novčanom tijeku. Velika poduzeća, s druge strane, imaju obvezu predaje svih financijskih izvještaja, što uz sebe nosi i veće troškove, iziskuje više vremena i znanja. Svako poduzeće, bez obzira na veličinu, podliježe revizijskoj provjeri. Revizija se bazira na provjeri temeljnih financijskih izvještaja koje su poduzeća predala Financijskog agenciji.

Naravno, nisu financijski izvještaji jedino što razlikuje mikro, mala i srednja poduzeća od velikih poduzeća. Prema Učkar i Grgić (2016.) sektor malih i srednjih poduzeća se smatra okosnicom gospodarskog rasta svake države. Takav je oblik poduzeća prilagodljiviji potrebama tržišta, a ne zahtijeva velika financijska ulaganja kao veća poduzeća. Također, navode da su manja poduzeća istaknuta kao radno intenzivan sektor, dok su velika poduzeća obično kapitalno intenzivna, što je prednost jer otvaranjem manjih poduzeća raste stopa zaposlenosti. Budući da velika poduzeća imaju formiranu rigidnu organizacijsku i financijsku strukturu, teže im se uklopiti u svjetske trgovinske tokove i prilagoditi tržišnim promjenama. S druge strane, manjim poduzećima je teže financirati poslovanje, jer su obično manje likvidni od velikih poduzeća, kao i pribaviti novac za ulaganje, odnosno investiranje u neke nove ideje. U slučaju da mala i srednja poduzeća žele ostvariti neki projekt, ideju ili zamisao i trebaju pomoć kreditora, suočit će se s plaćanjem većih kamatnih stopa nego velika poduzeća. Razlog tome je mali kapital koji kreditoru nije dovoljno sredstvo osiguranja da će poduzeće podmirivati svoje obveze. Dakle, može se zaključiti da je problem financiranja znatno veći za mikro, mala i srednja poduzeća nego za velika poduzeća.

Najočitija razlika između sektora MSP-a i velikih poduzeća leži upravo u njihovoj veličini i broju zaposlenika. Zbog toga postoje brojne razlike u strukturi zaposlenika između ova dva sektora. U malim i srednjim poduzeća zaposlenici se susreću s drugačijom radnom okolinom, zbog same činjenice da ima puno manje zaposlenika, oni se moraju više truditi za uspjeh tvrtke. S druge strane napredak u MSP-ovima je puno manji nego u velikim korporacijama baš zbog manjeg broja radnih mjesta, pozicija i titula.

4. MALA I SREDNJA PODUZEĆA

Zbog industrijske revolucije sve do kraja 20. stoljeća velike korporacije smatrale su se dominantnim i glavnim oblikom poslovne organizacije, no zbog niza čimbenika nakon toga razdoblja mala i srednja poduzeća počinju dobivati na važnost. Faktori koji su pogodovali povećanju značaja malih i srednjih poduzeća su: tehnološki razvoj, ekonomski razvoj, globalizacija, industrijska struktura i raznolikost potražnje.

Mala i srednja poduzeća odnose se na široki broj raznolikih subjekata koji se diferenciraju po tipu djelatnosti, visini prihoda koje ostvaruju, broju zaposlenih, količinu resursa koje investiraju u poslovanje i mnogih drugih.

Bez sektora malih i srednjih poduzeća, suvremeno gospodarstvo bi bilo nezamislivo s obzirom da su važni za razvoj gospodarstva svake zemlje. Njihova neosporiva uloga može se izjasniti prema: (Ramljak, 1999.)

- broju poduzeća,
- broju zaposlenika,
- ostvarenju ukupnog nacionalnog i gospodarskog dohotka.

Prema Europskom parlamentu (2021.) mikro, mala i srednja poduzeća predstavljaju 99 % svih poduzeća u EU-u. MSP-ovi su zaslužni za osiguravanje dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru i te su odgovorni za više od polovice dodane vrijednosti koju ostvaruju korporacije u Europskoj uniji.

4.1. Prednosti malih i srednjih poduzeća

Prema Horvatu i Tintoru (2006.) prednosti malih i srednjih poduzeća su sljedeće:

- bolja kontrola i nadzor nad procesima, jer se rukovodi izravnim uključivanjem u proces
- kraće linije komunikacije i bolja informiranost svih zaposlenih,
- neovisnost jer poduzetnicima omogućuje autonomiju djelovanja, što uključuje i veliku odgovornost
- obiteljsko zapošljavanje i sl.

Mala i srednja poduzeća većinom uključuju obitelj u svoje poslovanje, te su se zbog toga spremni značajno više žrtvovati kako bi ostvarili svoje ciljeve nego što bi to bili u tuđem poduzeću. Nadalje osnivaču pa tako i ostalim zaposlenicima olakšano je međusobno komuniciranje te samim time smanjuje se mogućnost „buke u komunikacijskim kanalima“ i protok informacija je puno brži i lakši, a to je rezultat manjeg broja zaposlenika u malim i srednjim poduzećima. Poduzetnik tj. vlasnik poduzeća ima kompletnu autonomiju djelovanja u svim poslovnim procesima, drugim riječima ovisan je sam o sebi i samo on i njegove vještine i znanje mogu odrediti u kojem će smjeru poduzeće ići. Zbog već spomenutog manjeg broja zaposlenih osoba u ovim tipovima poduzeća sama kontrola i nadzor nad procesima utemeljitelja je puno lakša.

4.2 Nedostatci malih i srednjih poduzeća

Prema Horvatu i Tintoru (2006.) nedostaci malih i srednjih poduzeća jesu:

- jedan čovjek je zadužen za veći broj aktivnosti, odnosno procesa
- za mnoge su poslove kao što su primjerice održavanje, pravni poslovi, računovodstveni poslovi i slično, angažirane specijalizirane organizacije
- veća fluktuacija zaposlenih što znači da zaposlenici pokazuju manju vjernost poduzeću, bez obzira na poslovni uspjeh i visinu zarade
- postoje ograničeni financijski i ljudski resursi, što posebno dolazi do izražaja kada čovjeka ili tim treba izdvojiti za izgradnju sustava upravljanja kvalitetom
- radni nalozi su rijetko formirani u pisanom obliku jer se zapisi formiraju samo gdje je to potrebno ili u slučajevima kada je to propisano zakonom.

Vlasniku ovih tipova poduzeća obično je vrlo teško naići na osobu kojoj vjeruje i kojoj bi mogao prenijeti dio svojih obveza. Zbog toga vlasnici su često preopterećeni što dovodi do neadekvatnog izvršavanja pojedinih zadataka. Emocionalna povezanost s poduzećem često ih sprječava da prihvate sugestije i mišljenja drugih zaposlenika zbog čega su oni često nezadovoljni poslom i napuštaju svoje radne pozicije, te to dovodi do nekvalitetnog obavljanja određenih aktivnosti. Dok s druge strane nedostatak zaposlenih je već svakako problem u malim i srednjim poduzećima zato što je jedan čovjek zadužen za više poslova i nerijetko se moraju zaposliti specijalne organizacije kako bi pružile ispomoć u obavljanju određenih vrsta aktivnosti. Kao veliki nedostatak malih i

srednjih poduzeća ističe se i činjenica da su financijski resursi tj. poticaji od države i kreditnih institucija neodgovarajući i nedovoljni, što vlasnike tjera da financijska sredstva opskrbljuju sami.

5. ANALIZA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EU

Mala i srednja poduzeća su pokretač gospodarskog rasta i razvoja i imaju važnu ulogu u adaptiranju gospodarstva Republike Hrvatske standardima Europske Unije. Ova poduzeća su u Hrvatskoj najangažiraniji dio gospodarstva. Mala i srednja poduzeća razvijaju privatno vlasništvo, znatno pridonose povišenju uvoza i izvoza proizvoda, te generiraju veći broj zaposlenih. Unazad dvadeset godina je u Republici Hrvatskoj došlo do znatnog rasta broja malih i srednjih poduzeća, a samim time počeo je i njihov pozitivan utjecaj na naše gospodarstvo. Velike političke, društvene i zakonodavne promjene u periodu od 1990. do 2002. godine su razlog povećanog broja ovih poduzeća.

5.1. Analiza mali i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19

2020. godine dolazi do nastupanja pandemije Covida-19 koja donosi velike promjene u sve aspekte života pa je tako utjecala i na broj malih i srednjih poduzeća, te na broj zaposlenih u istima. Kroz naredne tablice biti će prikazan i analiziran broj MSP, broj njihovih zaposlenih te njihovi prihodi prije pandemije, te kako je pandemija negativno utjecala na sve navedene podatke. Pri analizi podataka za RH korištena su dva izvješća CEPORA: „Analiza malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj za 2019.g“ i „Analiza malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj za 2020.g“. Dok su pri analizi podataka za EU korištena dva izvješća Europske komisije: Godišnja izvješća o malim i srednjim poduzećima u Europskoj uniji 2020/2021 i 2021/2022.

5.1.1. Broj malih i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19

Prema podacima CEPOR-a u hrvatskom gospodarstvu 2019. godine MSP-ovi čine 99,7% od ukupnoga broja poduzeća u RH u toj godini, tj. 135.890 je te godine bile evidentirano pod mala i srednja poduzeća, što znači da je udio velikih poduzeća svega 0,3%, tj. svega 370 poduzeća. Broj malih i srednjih poduzeća iz godine u godinu raste tako da je u odnosu na 2018. godinu, u 2019. godina zabilježen rast broja malih i srednjih poduzeća za 3.77%. U promatranom petogodišnjem razdoblju možemo primijetiti rast broja poduzeća malih i srednjih poduzeća za 21.83%, s čime

možemo potvrditi nastavak pozitivnog trenda rasta broja malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Bitno je za naznačiti da i broj velikih poduzeća iz godine u godinu raste. U tablici je prikazan rast broja malih i srednjih poduzeća u periodu od 2015. do 2019. godine. U Europskoj uniji zabilježen je manji rast broja malih i srednjih poduzeća u usporedbi sa RH, a on je iznosio 1,5%. Za taj porast zaslužna su mikro poduzeća koja su te godine jedina zabilježila porast broja poduzeća od 1,7%, dok su mala i srednja poduzeća zabilježila male padove u broju poduzeća.

Tablica 3. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu u razdoblju od 2015. do 2019. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća
Mala i srednja poduzeća	106.221	114.156	119.752	130.757	135.890
Velika poduzeća	348	327	329	360	370
Ukupno	106.569	114.483	120.081	131.117	136.260

Izvor: Izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2020.)

5.1.2. Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima prije pandemije Covida-19

Ukupan broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima u 2019. godini iznosio je 719.618 što znači da taj sektor zapošljava 74,3% odnosno gotovo tri četvrtine radno sposobnog stanovništva Republike Hrvatske, što znači da mala i srednja poduzeća znatno više rješavaju problem nezaposlenosti od velikih korporacija. U uspoređivanju 2018. i 2019. godini također je evidentno da se broj zaposlenih najviše povećavao u mikro i to za visokih 12%, u malim za 4,8% , dok su srednja i velika poduzeća zabilježila pad broja zaposlenih, u srednjima je on iznosio 0,6%, dok velika poduzeća bilježe pad od 4,3%.

U 2019. godini u Europskoj uniji zabilježen je nešto manji rast broja zaposlenih u svim poduzećima u usporedbi s RH. Kao i u Hrvatskoj mikro poduzeća zabilježila su najveći rast zaposlenih od 2,5%,

dok su mala poduzeća imala rast zaposlenih od 0,7%. Iako je u RH 2019. godine broj zaposlenih u velikim i srednjim poduzećima pao, to na teritoriju EU nije bio slučaj i zabilježen je rast zaposlenih u velikim poduzećima od 1,1%, dok se broj zaposlenih u srednjim poduzećima povećao najmanje tj. za 0,2%,.

Tablica 4. Broj zaposlenih u usporedbi na veličinu poduzeća u razdoblju za 2018. i 2019. godinu

	VELIČINA PODUZEĆA							
	MIKRO		MALA		SREDNJA		VELIKA	
	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.
BROJ ZASPOLENIH	255.819	286.603	238.392	249.826	184.278	183.189	261.465	250.158
ZAPOSLENI (UDIO)	27,2%	29,6%	25,4%	25,8%	19,6%	18,9%	27,8%	25,8%

Izvor: Izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2020.)

5.1.3. Prihodi od malih i srednjih poduzeća prije pandemije Covida-19

2019. godine mikro, mala i srednja poduzeća sudjelovala su u ukupnom prihodu koji je ostvaren na razini Republike Hrvatske, te je on iznosio 59,5%. Gledajući povećanje prihoda s obzirom na veličinu poduzeća ona su sljedeća: ukupan prihod mikro poduzeća u 2019. godini porastao je najviše i to za 23,4% , malih poduzeća za 9,5%, srednjih za 2,5%, a najmanji rast prihoda od svih poduzeća zabilježila su velika za 0,2% u odnosu na 2018. godinu.

Gledajući povećanje prihoda s obzirom na veličini poduzeća na teritoriju EU ona su sljedeća: ukupan prihoda mikro poduzeća povećao se najviše (kao i u RH) i to za 5,6%, mala poduzeća imala su rast od 3,3%, srednja su zabilježila rast od 2,4%, a velika za 2,8%.

Tablica 5. Prihodi od malih i srednjih poduzeća za 2018. i 2019. godinu

	VELIČINA PODUZEĆA							
	MIKRO		MALA		SREDNJA		VELIKA	
	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.
Ukupan prihod (mil.kn)	102.094	126.003	172.766	189.187	161.166	165.172	315.134	315.765
Ukupan prihod (%)	13,6%	15,8%	23,0%	23,8%	21,4%	20,7%	42,0%	39,7%

Izvor: Izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2020.)

5.2. Analiza malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19

U sljedećim poglavljima biti će analizirani podatci broja malim i srednjih poduzeća, njihova zaposlenost, te prihodi istih pod utjecajem pandemije Covida-19.

5.2.1. Broj malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19

„Usprkos značajnim promjenama uvjeta poslovanja kao posljedici pandemije, trend rasta ukupnog broja poduzeća nije zaustavljen niti u 2020. godini kada je registrirano novih 2.749 poduzeća što predstavlja rast za nešto više od 2% u odnosu na 2019. godinu. Međutim, daljnja analiza pokazat će da je pandemija bolesti COVID–19 ipak značajno poremetila performansu poslovnog sektora.“ (CEPOR, 2021). U mnogim zemljama EU pandemija je negativno utjecala čak i na otvaranje novih kompanija, dok je vidljivo da su se poduzetnici u RH u tom aspektu dobro snašli.

Gledajući u globalu, prema Godišnjem izvješću o malim i srednjim poduzećima u Europskoj uniji 2021/2022 (Europska komisija 2022) na teritoriju Europske unije svi sektori su zabilježili smanjenje broja poduzeća. najveći gubitak zabilježio je sektor velikih poduzeća od čak 2,7% dok iza njega dolaze srednja poduzeća s gubitkom od 2,3%.

Tablica 6. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu u razdoblju od 2016. do 2020. godine

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća	Br poduzeća
Mala i srednja poduzeća	114.156	119.752	130.757	135.890	138.618
Velika poduzeća	327	329	360	370	391
Ukupno	114.483	120.081	131.117	136.260	139.009

Izvor: izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2021.)

5.2.2. Broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima u pandemiji Covid-19

U tablici 7. vidimo negativan utjecaj pandemije Covid-19 na broj zaposlenika u sektoru malih i srednjih poduzeća. Najveći gubitak zaposlenih su imala mikro poduzeća, koja bilježe čak 27.959 izgubljenih radnih mjesta. manji gubitak bilježila su mala poduzeća s oko 5.400 i srednja s 3.000 radnih mjesta. Jedini sektor koji je zabilježio rast zaposlenosti su velika poduzeća koja su otvorila nešto više od 14.000 novih pozicija.

U 2020. godini na teritoriju EU-27 dolazi do pada zaposlenosti u svim sektorima, iako su u Hrvatskoj velika poduzeća najbolje prošla to u EU nije bio slučaj i ona bilježe najveći gubitak zaposlenih i to od 2,3%, nakon njih idu mikro poduzeća s padom zaposlenih od 2,2%, dok su mala poduzeća u ovom slučaju prošla najbolje s zabilježenim gubitkom od 1,5% radnih mjesta.

Tablica 7. Broj zaposlenih u usporedbi na veličinu poduzeća u razdoblju za 2019. i 2020.. godinu

	VELIČINA PODUZEĆA							
	MIKRO		MALA		SREDNJA		VELIKA	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
BROJ ZAPOSENIH	286.603	258.644	249.826	244.445	183.189	180.166	250.158	264.619
ZAPOSLENI (UDIO)	29,6%	27,3%	25,8%	25,8%	18,9%	19%	25,8%	27,9%

Izvor: izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2021.)

5.2.3. Prihodi od malih i srednjih poduzeća u pandemiji Covida-19

Zbog utjecaja pandemije svi promatrani sektori bilježe pad ukupno ostvarenih prihoda. Najveće smanjenje bilježe mikro kompanije od čak 23%, dok su velika poduzeća zabilježila najmanje smanjenje ukupnih prihoda i to za svega 1,2%. Ukupni prihodi u srednjim poduzećima pali su za 4%, dok su se u malima smanjili za 7% u odnosu na promatranu 2019. godinu.

Kao što je prikazano prihodi u svim poduzećima bez obzira na veličinu su doživjeli pad, takav je slučaj bio i na teritoriju Europske unije, samo što su tamo velika poduzeća zabilježila najveći pad od čak 6,2%, mikro poduzeća su zabilježila nešto manji pad od 6%, mala su imala pad od 5,1%, dok su srednja zabilježila pad 5,4% usporedno s 2019. godinom

Tablica 8. Prihodi od malih i srednjih poduzeća za 2019. i 2020. godinu u RH

	VELIČINA PODUZEĆA							
	MIKRO		MALA		SREDNJA		VELIKA	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
UKUPAN PRIHOD (mil. kn)	126.003	97.371	189.187	176.372	165.172	158.040	315.765	312.058
UKUPAN PRIHOD (%)	15,8%	13,1%	23,8%	23,7%	20,7%	21,2%	39,7%	42%

Izvor: Izrada autora prema CEPOR, Izvještaj o malim i srednjim poduzećima (2021.)

5.3. Utjecaj pandemije Covida-19 na poslovanje malim i srednjih poduzeća

Pandemija je negativno utjecala na skoro sve aspekte života pa tako i poslovanje sektora malih i srednjih poduzeća nije bio izuzetak. S pandemijom prekinut je dugogodišnji trend rasta svih ovih pokazatelja i zabilježen je snažan ekonomski pad aktivnosti, kako u Republici Hrvatskoj pa tako i u Europskoj uniji. U RH najteže pogođeni sektor bio je onaj mikro poduzeća, dok su na teritoriju EU-27 u gore prikazanim aspektima najteže pogođena velika poduzeća.

Zbog velikih gubitaka Europska unija pokrenula je „Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. Program se oslanja na Mehanizam za oporavak i otpornost na razini EU, a njegove mjere i aktivnosti imaju za cilj oporavak nacionalne privrede nakon krize izazvane pandemijom koronavirusa te stvaranje još otpornijih i održivijih društava i gospodarstava za slučaj novih ekonomskih šokova. Do kraja 2021. godine Hrvatska bi trebala biti u mogućnosti zaprimiti 6,1 milijardu HRK, što je predujam od 13% od ukupnog iznosa bespovratnih sredstava osiguranih u okviru Plana. U čitavom planiranom razdoblju Hrvatska će imati na raspolaganju 23 milijarde EUR u sklopu europskog programa pomoći.“ (CEPOR, 2021). U ovom programu EU pomogla je svim zemljama članicama da se oporave od negativnih utjecaja Covida-19.

Kako je oporavak pa i sam program djelovao možemo vidjeti iz podataka Godišnjeg izvješća o malim i srednjim poduzećima u Europskoj uniji 2021/2022 (Europska komisija, 2022) u kojem je vidljiv oporavak svih sektora, a ponajviše velikih poduzeća koja su bilježila porast prihoda od 10,8%, rast broja zaposlenih od 0,7%, dok se njihov broj nije povećavao. Gledajući na sektor MSP on se ne oporavlja istom brzinom kao i velika poduzeća. tako da su mala i srednja poduzeća u globalu imala porast prihoda od 8%, rast zaposlenih od 0,5% te povećanje broja samih poduzeća za 1,2% s obzirom na 2020. godinu. Od cijelog MSP sektora mikro poduzeća pokazuju najbolji oporavak što je vidljivo u tablici 9. S obzirom na dosadašnji zabilježeni oporavak i vraćanja stvari u normalu u ostalim aspektima života možemo reći da će se sektor i malih i srednjih poduzeća ubrzo vratiti na svoj trend rasta.

Tablica 9. Postotna promjena prihoda, broja zaposlenih i broja poduzeća u 2021. u usporedbi s 2020. godinom

	Prihodi	Broj zaposlenih	Broj poduzeća
Mikro	8,6%	1,2%	1,3%
Mala	7,7%	0%	-0,1%
Srednja	7,7%	-0,1%	-0,4%
Velika	10,8%	0,7%	0%

Izvor: izrada autora prema podacima Europske komisije, Godišnjeg izvješća o malim i srednjim poduzećima u Europskoj uniji 2021/2022 (2022.)

5.4. Inovacije u malim i srednjim poduzećima

U modernom dobu, s obzirom na sve veći broj poduzeća, svakom je temeljni i glavni cilj vješto poslovanje i pronalazak svog mjesta na veoma zahtjevnom tržištu. Međutim, ostvariti sigurnu poziciju na tržištu stvara popriličan problem velikom broju poduzeća. Da bi se osigurao opstanak poduzeća na duži period, važno je obratiti iznimnu pozornost na sve dijelove poslovanja u poduzeću jer ponekad sposobnost i predanost poduzetnika nisu dostatni. Upravo tu, snažnu ulogu nosi inoviranje i kreativnost u rješavanju problema. Inovativnost je sposobnost činidbe nečega na novi način, tj. to je svaka primjena poboljšane ideje, usluge, procesa koja doprinosi poboljšanju kvalitete. U organizacijama to je postupak koji vodi interesantnim pozitivnim promjenama. One su, kao takve, definitivno ključni faktor za konkurentnost poduzeća i organizacija.

Bitno je napomenuti da se konkurentnost zapadnoeuropskih zemalja može prepisati malim i srednjim poduzećima, koje su sa svojim inovacijama pokrenule gospodarski razvitak te mijenjajući i istovremeno poboljšavajući životi standard. Što se tiče Republike Hrvatske situacija je znatno drugačija nego u Europi. Promatrajući razdoblje 2018.-2020. godine evidentno je da udio inovacija u poduzećima raste s obzirom na njihovu veličinu. Tako je 46,6% malih poduzeća, 61,3% srednjih te 79,4% velikih poduzeća pokazalo inovativnost u svome poslovanju.

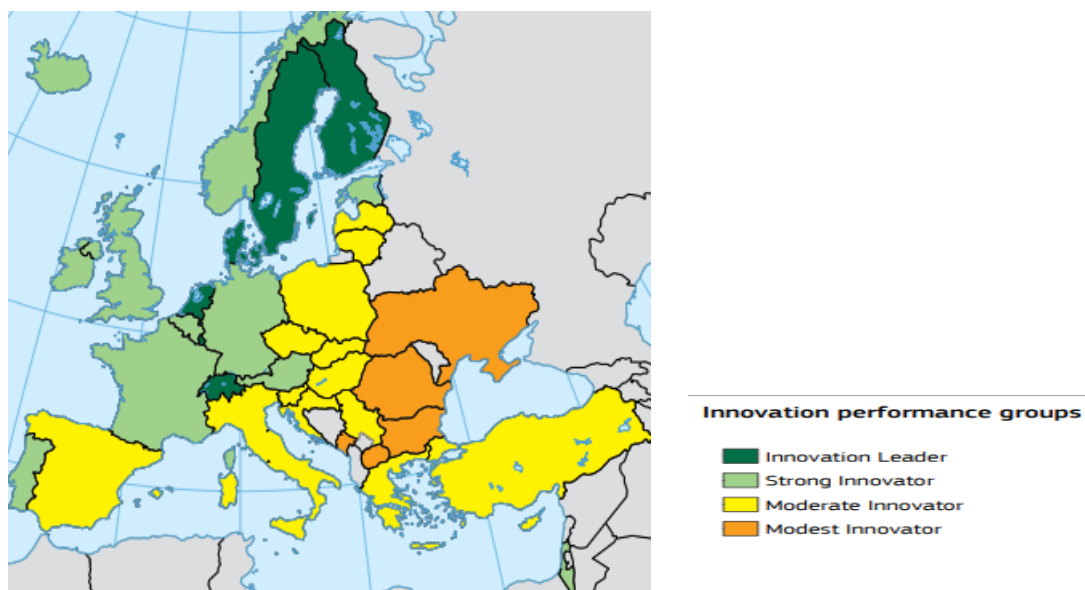
Tablica 10. Udio inovatora s obzirom na veličinu poduzeća u razdoblju od 2018. do 2020. godine

	UKUPNO	INOVATORI	UDIO INOVATORA
Mala poduzeća	9.534	4.441	46,6%
Srednja poduzeća	1.541	945	61,3%
Velika poduzeća	310	246	79,4%

Izvor: izrada autora prema Državni zavodu za statistiku (2022.)

Uspoređujući zemlje članice Europske unije s Hrvatskom uzimajući u obzir stupanj inovacije zemlje su razvrstane u 4 kategorije: inovacijski lideri, inovacijski sljedbenici, umjereni te skromni inovatori. Uzimajući ovu kategorizaciju u obzir Hrvatska spada pod umjerene inovatore te se nalazi

na samoj granici da uđe u kategoriju skromnih inovatora i samim time nalazi se ispod prosjeka Europske unije. U ovoj grupi inovatora nalazi se najveći broj zemalja Europske unije neke od njih su Slovenija, Italija, Grčka, Mađarska itd. Najmanje ima inovacijskih lidera, a oni su Švicarska, Finska, Danska, Nizozemska i Luxemburg. Na samom dnu tj. u kategoriji skromnih inovatora nalaze se Bugarska i Rumunjska, a podjelu svih zemalja Europske unije i njezinih kandidata može se vidjeti na Slici 1. S obzirom da su inovacije jedan od stavki koje su potrebne za ostvarivanje konkurentske prednosti, poduzeća u Hrvatskoj trebala bi težiti ostvarivanju boljih rezultata i usponu u kategorijama, te bi se hrvatski MSP-ovi trebali ugledati na one koji su na europskoj razini i one koji prednjače u konkurentnosti.

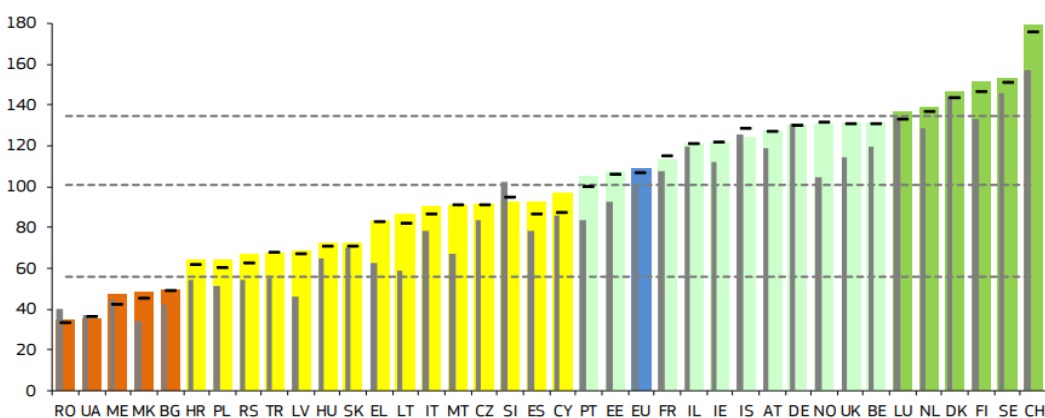

Slika 1. Karta koja prikazuje četiri kategorije inovatora u EU i zemljama kandidatkinjama

Izvor: European Commission: European Innovation Scoreboard 2020

European Innovation Scoreboard (Europska komisija, 2020.) donio je izvješće u kojem se iznosi postotak MSP-a članica Europske unije i njezinih kandidata koji provode inovacije proizvoda i procesa. Hrvatska je od 37 zemalja pozicionirana na 32. mjesto te je veoma ispod prosjeka.

Graf 1. Mala i srednja poduzeća koja uvode inovacije proizvoda ili procesa

Izvor: European Commission: European Innovation Scoreboard 2021

5.5. Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

Mala i srednja poduzeća pokretači su gospodarstva. Mogućnost pristupa financiranju u velikoj mjeri utječe na napredak poslovanja malih i srednjih poduzeća. Naravno, vrlo je očito da ona poduzeća koja lakše, jeftinije i brže dolaze do sredstava dobivaju i odgovarajući benefit u usporedbi s konkurencijom. Nadalje, pristup izvoru financiranja je od velike važnosti u recesijskim vremenima kada se kompanije susreću s nelikvidnosti. Bitno je također naglasiti da poduzetima može prijetiti rizik zaostatka za konkurencijom ukoliko ne ulažu u svoje poduzeće tj. u inovacije, drugim riječima ako nemaju brz pristup izvorima financiranja.

Prema Bujan i Vugrinec (2014.) izvori sredstava dijele se prema vlasništvu tj. jesu li vlastiti izvori financiranja ili tuđi, izvori sredstava također se dijele prema roku dospeljeća na dugoročne, kratkoročne i trajne izvore. Pod vlastite izvore sredstava ubrajamo amortizaciju, uplate vlasnika, akumuliranu dobit i dr., s druge strane pod tuđe izvore ubrajamo izdavanje obveznica, factoring, kredite, leasing, te sve vrste potpora i sva sredstva dobivena od strane Hrvatske ili Europske Unije.

Hrvatski poduzetnici većinom koriste tradicionalne tj. tuđe izvore financiranja, a to su krediti i leasing, a ostali izvori financiranja kao fondovi rizičnog kapitala, crowdfunding, te poslovni anđeli su vrlo nerazvijeni i ne zastupljeni u strukturi financiranja hrvatskih poduzeća. Svi ti izvori trebali

bi se koristiti u rizičnim trenucima poslovanja kao što su pokretanje poduzetničkog pothvata i brzi rast. (CEPOR, 2020). Poduzetnici u Hrvatskoj biraju „sigurne“ načine vanjskog financiranja, što ukazuje na slabu razvijenost financijskog tržišta. S obzirom da su poduzetnici osobe koje trebaju preuzeti rizi da bi ostvarile što veći dobit izbor sigurnih načina financiranja nije uvijek najbolja opcija, a to pokazuje i gore navedena činjenica da smo od 36 promatranih zemalja na 23. mjestu što se tiče inovacija.

HBOR, HAMAG i HGK su samo neke od institucija u Hrvatskoj koje se bave razvojem malim i srednjih privreda kroz pružanje poticaja, subvencija i vođenja raznih programa.

S ulaskom u Europsku uniju Hrvatski MSP-ovi su dobili mogućnost sufinanciranja raznih projekata kroz fondove EU. Ovim fondovima financira se jedna od najbitnijih politika EU, a to je kohezijska politika. Njezina osnova je reducirati socijalne, gospodarske i teritorijalne razlike između zemlja EU, ali samim time poboljšati konkurentnost europskog gospodarstva. Malim i srednjim poduzećima za financiranje poslovanja stoje na raspolaganju elementi kohezijske politike, a to su Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za regionalni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Ovakvim tipovima financiranja pružaju se razne mogućnosti i potpora dugoročnim investicijama MSP-a. Jedini nedostatak tih fondova je što oni financiraju samo inovativne ideje, dok poduzeća koja se bave ustaljenim djelatnostima, a trebaju pomoć iz europskih fondova za to nemaju velike izgleda.

Tablica 11. Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH u razdoblju 2014. do 2020. godine

EIS fond	Alokacija (iskazana u eurima)
Europski fond za regionalni razvoj	4.700.499.588
Kohezijski fond	2.130.755.644
Europski socijalni fond	1.621.046.414
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	252.646.138
UKUPNO	10.731.167.284

Izvor: izrada autora prema ESI fondovi (2020.)

Tablica 11. prikazuje raspodjelu alokacije resursa iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Republika Hrvatska je u navedenom razdoblju od EU dobila ukupno 10, 731 milijardi eura. Najveći dio novca došao je i Europskog fonda za regionalni razvoj, a radi se o svoti od 4,7 milijardi eura.

6. ZAKLJUČAK

Mala i srednja poduzeća su u današnje vrijeme vitalan dio gospodarstva za koje bi zemlje trebale stvoriti posebne prilike i mjesto za razvoj. Zbog njihove fleksibilnosti, olakšane komunikacije unutar kompanije, jednostavnoj primjeni novo nastalih trendova u vođenju itd.. S druge strane sektor malih i srednjih poduzeća daje potporu svakome gospodarstvu kroz otvaranje radnih mjesta i akumuliranju prihoda. S obzirom da zapošljava tri četvrtine radno sposobnog stanovništva ovaj sektor predstavlja glavnog generatora zapošljavanja kako za Hrvatsku tako i za ostatak svijeta i Europe.

S druge strane postoji očiti problem u poslovanju malim i srednjih poduzeća u Hrvatskoj, a to je konkurentnost i produktivnost. Među europskim inovatorima Republika Hrvatska je nisko rangirana zbog niske inovativnosti i premalog preuzimanja rizika. Promatrajući MSP-ove u Europi njihova snaga i neophodnost je očita. Za pokretanje velikog dijela inovacija u Europskoj Uniji su također zaslužni MSP-ovi, s druge strane u Hrvatskoj to nije slučaj. Budući da spada u kategoriju umjerenih inovatora i to zahvaljujući velikim korporacijama koje u Hrvatskoj prednjače u polju inovacija. Tu se može istaknuti i problem financiranja ovoga sektora u Hrvatskoj koji predstavlja iznimnu prepreku koju je potrebno eliminirati da bi mala i srednja poduzeća imala priliku rasti i razvijati se. U radu je prikazano da je pandemija Covid-19 također usporila i spriječila poduzećima da se razvijaju i da nastave svoj trend rasta, te ih je unazadila, no zahvaljujući vladinim i europskim regulativama već godinu dana nakon pojave pandemije vide se pozitivne promjene.

S obzirom na sve rečeno, definitivno se može reći da MSP-ovi predstavljaju imperativ za one zemlje koje imaju želju adaptirati svoje gospodarstvo i ekonomiju novim tržišnim uvjetima, te je njihova uloga u pokretanju i razvoju gospodarstva nesporna. Baš zbog toga Hrvatska mora poboljšati uvjete poslovanja za mala i srednja poduzeća kako bi oni mogli raditi još značajnije promjene u gospodarstvu.

LITERATURA

1. Bogojević, M. (2016.). *Specifičnost revizije u malim i srednjim poduzećima*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku. Dostupno na: <https://repozitorij.efos.hr/islandora/object/efos%3A146> (pristupljeno: 7.6.2022.)
2. Burble, M., Burble M. (2014.). *Poduzetništvo*. Split: Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira
3. Bujan, I., Vurgrinec, M. (2014.). *Specifičnost financiranja SME sektora u Hrvatskoj u odnosu na zemlje Europske unije*. Međimursko veleučilište u Čakovcu. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/190378> (pristupljeno: 10.7.2022.)
4. CEPOR- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzetništva (2022.). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj*. Dostupno na: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> (pristupljeno: 4.9.2022.)
5. CEPOR- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzetništva (2020.). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj*. Dostupno na: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2021/01/Izvjescje-2020-HR-web.pdf> (pristupljeno: 4.9.2022.)
6. Državni zavod za statistiku (2022.). *Inovacije u poduzećima u razdoblju 2018.-2020*. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/media/abtao13c/zti-2022-2-5-inovacije-u-poduze%C4%87ima-2018-2020.pdf> (pristupljeno 9.7.2022.)
7. European Commission (2021.). *Annual report on european SMEs 2020/2021*. Dostupno na: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en (pristupljeno: 5.9.2022.)
8. European Commission (2022.). *Annual report on european SMEs 2021/2022*. Dostupno na: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en (pristupljeno: 5.9.2022.)
9. European Commisison (2021.). *European Innovation Scoreboard*. Dostupno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1457a9d4-084f-11eb-a511-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-242412767> (pristupljeno: 5.9.2022.)
10. Europska komisija (2015.). *Vodič za korisnike o definiciji malih i srednjih poduzeća*. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/wp->

- <content/uploads/2017/06/Vodiczakorisnikeodefinicijimalihisrednjihpoduzeca.pdf>
(pristupljeno: 10.7.2022.)
11. Europski parlament (2021.). *Mala i srednja poduzeća*. Dostupno na:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca>
(pristupljeno: 5.9.2022.)
 12. Europski strukturni i investicijski fondovi. (2020.). ESI fondovi 2014.-2020. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/> (pristupljeno: 9.7.2022.)
 13. Filipović, A. (2020.). *Poduzetništvo u malim i srednjim poduzećima*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku. Dostupno na:
<https://repositorij.efos.hr/islandora/object/efos%3A3398> (pristupljeno: 1.7.2022.)
 14. Horvat, Đ., Tintor, Ž. i suradnici (2006.). *Poduzetnička ekonomija: kako učiniti prvi korak*. Zagreb: Trgovačka akademija
 15. Hrvatska gospodarska komora (2014.). *Vodič za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natjecajima za dodjelu sredstva iz fondova EU*. Dostupno na:
<https://www.hgk.hr/documents/vodiczadefinicijumalogisrednjegpoduzetnistvaunatjecajimazadodjelusredstavaizfondovaeuhgkanaliza0120144457b5747dec0a7.pdf> (pristupljeno: 26.6.2022.)
 16. Jug, P. (2018.). *Razvoj poduzetništva kroz povijest*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku. Dostupno na:
<https://repositorij.efos.hr/islandora/object/efos%3A2186> (pristupljeno: 1.7.2022.)
 17. Katuša, I. (2017.). *Obilježja i značenje malih i srednjih poduzeća na hrvatsko gospodarstvo*. Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet. Dostupno na:
<https://repositorij.agr.unizg.hr/islandora/object/agr%3A651/datastream/PDF/view>
(pristupljeno: 5.7.2022.)
 18. Mišetić, K. (2021.). *Eksterni izvori financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj*. Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet u Zagrebu. Dostupno na:
<https://repositorij.efzg.unizg.hr/islandora/object/efzg:7851> (pristupljeno: 7.8.2022.)
 19. Ramljak B. (1999). *Računovodstvene politike u malim poduzećima*. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet u Splitu.
 20. Ronstadt, R. (1988.). *The corridor*. Journal of Business Venturing.

21. Učak, D., Grgić J. (2016.). *Specifičnost financiranja sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba sa stanjem u Europskoj uniji*. Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet. Dostupno na: <http://web.efzg.hr/repec/financije/chapter1612.pdf> (pristupljeno: 7.9.2022.)
22. Zakon o računovodstvu (2020.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno: 6.7.2022.)
23. Škrtić, M., Mikić, M. (2011.). *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija nakladništvo
24. Škrtić, M. (2006.). *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija nakladništvo

POPIS SLIKA

Slika 1. Karta koja prikazuje četiri kategorije inovatora u EU i zemljama kandidatkinjama..... 20

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kriterij za određivanje malih i srednjih poduzeća u EU	6
Tablica 2. Kriterij za određivanje malih i srednjih poduzeća u RH	7
Tablica 3. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu u razdoblju od 2015. do 2019. godine	13
Tablica 4. Broj zaposlenih u usporedbi na veličinu poduzeća u razdoblju za 2018. i 2019. godinu	14
Tablica 5. Prihodi od malih i srednjih poduzeća za 2018. i 2019. godinu	15
Tablica 6. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu u razdoblju od 2016. do 2020. godine	16
Tablica 7. Broj zaposlenih u usporedbi na veličinu poduzeća u razdoblju za 2019. i 2020.. godinu	16
Tablica 8. Prihodi od malih i srednjih poduzeća za 2019. i 2020. godinu u RH.....	17
Tablica 9. Postotna promjena prihoda, broja zaposlenih i broja poduzeća u 2021. u usporedbi s 2020. godinom.....	18
Tablica 10. Udio inovatora s obzirom na veličinu poduzeća u razdoblju od 2018. do 2020. godine	19
Tablica 11. Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH u razdoblju 2014. do 2020. godine.....	22

POPIS GRAFOVA

Graf 1. Mala i srednja poduzeća koja uvode inovacije proizvoda ili procesa.....	21
---	----